Lietuvos Nacionalinio Muziejaus Biblioteka

MŪSŲ PASTOGĖ

AUSTRALIAN-LITHUANIAN WEEKLY—"OUR HAVEN"

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SAVAITRAŠTIS

Registered at the G.P.O. Sydney, for transmission by post as a newspaper.

PRENUMERATA

Ištisiems metams—£2.10.0.
Pusei metų—£1.5.0.
Vienam mėnesiui—4/6.
Paskiras numeris—1/3.
N. Zelandijoje ir Anglijoje kaina ta pati. Kituose kraštuose - 6 dol. metams.

SKELBIMAI

Skelbimų kaina vienai teksto eilutei arba jos vietai—1/6.
Kvadr. in. per vieną skiltį—10/-
Nuolatiniams skelbimams teikiama nuolaida.
Už skelbimų turinį neatsakoma.

PRENUMERATA ADRESUOJAMA:
Box 4558, G.P.O.
Sydney, N.S.W.

Redaktorius: Juozas Žukauskas
Redakcija ir Administracija: 10 Peel Street, Kirribilli, Sydney, N.S.W. Tel.: XB 4312.
Visi straipsniai adresuojami: Box 58, Milson's Point P.O., Sydney, N.S.W.

LEIDŽIA: AUSTRALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS KRAŠTO VALDYBA.

No. 206. Penktieji metai
SYDNĖJUS, 1953 m. KOVO 18 d.

VYDŪNO LAIDOTUVĖS

Mūsų žymojo tautos vyro Dr. Vydūno - Storostos laidotuvės įvyko vasario 26 d. Detmolde. Į koplyčią buvo susirinkę keli šimtai žmonių, kurių gerą pusę sudarė vietos vokiečiai ir velionies pažįstamieji vokiečiai. Pamaldas atlaikė vietos evangelikų kunigas. Velionies karstas skendo gėlėse ir buvo pridengtas Lietuvos trispalve, o šalimais stovėjo Vasario 16 d. gimnazijos skautų garbės sargyba. Prie velionies kapo sudėta visa eilė vainikų, kurių tarpe buvo: Vliko ir Vykd. Tarybos vardu, Mažosios Lietuvos Tarybos vardu, PLB Vokietijos krašto valdybos, skautų, Vasario 16 d. gimnazijos, Lietuvių-Latvių Vienybės ir kt.

Atsisveikinimo žodį tarė Maž. Lietuvos Tarybos Prezidiumo pirm. E. Simonaitis, Vliko ir Vykd. Tarybos vardu Informacijos Tarnybos valdytojas M. Gelžinis, PLB Vokietijos krašto valdybos vardu — inž. Pr. Zundė, skautų vardu — Venclauskas, Latvių-Lietuvių Vienybės vardu J. Glemža, Vasario 16 d. gimnazijos mokytojų ir mokinių — Jurkaitis. Be to, prie kapo atsisveikinimo kalbas pasakė, iškeldami Vydūno nuopelnus, Rytprūsių, Tilžės miesto, jo buvusių mokinių, Detmoldo miesto liaudies un-to ir visa eilė kitų atstovų. Dėl Vydūno mirties užuojautos pareiškimus atsiuntė taip pat min. B. K. Balutis ir visa eilė organizacijų, kurių velionis yra buvęs garbės narys. Duobėje karstas buvo pridengtas Lietuvos trispalve. Karstas įstatytas į išmūrytą duobę, kad su laiku jo kūnas galėtų būti pergabentas į laisvą Lietuvą. PLB Vokietijos K. V-bos pirm. inž. Zundė pareiškė tvirtą įsitikinimą, kad tai bus padaryta. Iškilmes baigė Vasario 16 d. gimnazijos choras giesmėmis "Pranašai Didis" ir "Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį".

Laidotuvėmis rūpinosi Mažosios Lietuvos Tarybos Prezidiumo pirm. E. Simonaitis. Į jas iš Vydūno giminių buvo atvykusi tik vienintelė dukteréčia. , Vydūno mirtį savo pranešime paminėjo vokiečių telegramų agentūra DPA, "Lippischer Landezeitung" ir kiti spaudos organai. Ypač plačiai Vydūno mirtį ir jo nuopelnus mūsų tautai aprašė lietuvių spauda. Kai kurie leidiniai pažymėjo, kad jei Vydūnas būtų buvęs nelietuvis, tai, rasi, jis būtų buvęs garsesnis už visą eilę įžymių asmenybių. Jis Lietuvai paaukojo daugiau kaip 60 savo amžiaus metų. Nors jis mirė, bet jo palikimas bus lietuvių tautos branginamas amžinai ir bylos jaunosioms kartoms, kaip išsaugoti net ir pačiose sunkiausiose sąlygose visuomet gyvą lietuvybės dvasią. —ELTA.

PASKUTINIAI DAKTARO VYDŪNO ŽODŽIAI, RAŠYTI MAŽOSIOS LIETUVOS LAIKRAŠČIUI "KELEIVIUI" KELIAS DIENAS PRIEŠ MIRTĮ :

"Labai prisimintina, kad visu, ką žmogus apsireiškia, jis kaip nors teikiasi kitiems ir jiems atitinkamai reiškias. Ypačiai tai įsirodo girdima ir regima jo kalba. Kiek taip skelbiasi išmintingumas ir taurumas, tiek jie to tad ir paliesti. Tik jie turi būti gabūs tam priimti. Toks žmonių vienas kitą paveikimas ir atsveria jų likimą. Žmonėse subunda linkimas gyventi meilėje ir išmintyje. Pakinta tuo tad ir artimųjų būva, bet ir tautos padėtis ir net visos žmonijos suirutė. Žiūroma, vyksta tai nelabai žymiai, vyksta labai lėtai, bet kur dedamos patvarios pastangos, čia jos ir turi pasisekimą. Todėl reikia pasistengti būti kilniam žmogui, vis prisimenant, kad gyvename Dievo Malonėje ir Meilėje".

TAIKOS AUKOS

SEPTYNIŲ LAKŪNŲ GYVYBĖMIS IR DVIEM SPRAUSMINIAIS LĖKTUVAIS ANGLOSAKSAI SUMOKĖJO MALENKOVUI PIRMĄJĄ TAIKOS DUOKLĘ.

LONDONAS. — Vasario 12 d. du Sovietų MIGo tipo sprausminiai naikintojai užpuolė ir numušė tarptautiniame oro koridoriuje tarp Hamburgo ir Berlyno Anglijos lėktuvą — keturių motorų Lincolno bombonešį. Sovietų lėktuvai į Lincolną atidengė pabūklinę ugnį ir tasai nukrito degdamas. Visi 7 Linkolno igulos nariai žuvo. Pašauti lakūnai dar suskubo pasukti lėktuvą į Britų zonos Vokietiją ir numesti slaptus dokumentus, kurie šiuo metu jau yra Britų rankose. Pašauto bombonešio vienos dalys nukrito į Sovietų zoną,o kitos — jį Britų zoną. Vokiečiai, kurie matė šį įvykį, aiškiai teigia, kad Sovietų naikintojai užpuolė Britų bombonešį ir šaudė į jį iki tol, kol tasai nukrito degdamas žemyn. Britų vyriausybė pasiuntė Sovietams labai griežtą protesto notą. Sovietai tuo tarpu apkaltino britus, kad jų bombonešis buvo įskridęs giliai į Sovietų zoną ir, įspėtas leistis žemyn, atidengęs į Sovietų naikintojus ugnį; po to Sovietų naikintojai buvę priversti taip pat atidengti uegnį. Britų užsienio reikalų ministeris šį Sovietų užpuolimą pavadino barbarų darbu.

Trims valandoms praslinkus po to, kai Sovietų naikintojai numušė Britų Lincolną, kiti Sovietų naikintojai paleido įspėjimo šūvius išilgai skridusio B. E. A, Vikingo, keleivinio lėktuvo, kuris skrido iš Muencheno į Berlyną. Vikingas buvo kiek nukrypęs nuo tarptautinio oro koridoriaus. Toliau jis nuskrido į Berlyną nekliudomai.

FRANKFURTAS. - Du komunistų MIG - 15 tipo sprausminiai naikintuvai, atskridę nuo Čekoslovakijos pusės, vasario 10 d. apšaudė ir numušė JAV sprausminį lėktuvą, skrendantį netoli Regensburgo, amerikiečių zonos Vokietijoje. Lakūnas parašiuto pagelba išsigelbėjo, tačiau pašautas lėktuvas nukrito ir sudužo. Apie šį įvykį amerikiečių oro pajėgos pranešė taip: tą dieną du amerikiečių lėktuvai pakilo iš Fuerstenfeldo-Brucko aerodromo įprastiniam patruliavimui ir skrido Vokietijos pusėje mažiausiai 15 kilometrų nuo Čekoslovakijos pasienio, kai staiga iš Čekoslovakijos pusės pasirodė du MIGo tipo sprausminiai naikintuvai ir tuoj atidengė į amerikiečių lėktuvus ugnį. Vieną pastarųjų pašovę, abu MIGai tuoj vėl dingo Čekoslovakijos pusėje. Tai įvyko dienos metu, esant labai aiškiam orui, tad betkokiai klaidai nebuvo jokių sąlygų. JAV Valstybės Departamentas Vašingtone įsakė savo ambasadoriui Pragoje galimai kuo griežčiausiai protestuoti prieš šį užpuolimą. Aukštasis JAV Įgaliotinis Vakarų Vokietijoje apibūdino šį įvykį kaip "labai didelį incidentą".

MALENKOVAS HIPNOTIZUOJA VAKARUS

Dulles raminasi taikos palaima Eisenhowerio eroje po Stalino mirties. — Britai susilaiko nuo betkokio entuziazmo.

NEW YORKAS. - Stalino mirtį oficialiai komentavo ir naujasis Jungtinių Amerikos Valstybių užsienių reikalų miniseris John Foster Dulles, pirmą kartą atsakinėdamas į laikraštininkų klausimus pirmojoje savo, kaip užsienio reikalų ministerio, spaudos konferencijoje. Paprašytas komentuoti Stalino mirtį, ministeris Dulles atsakė, kad dominuojanti Stalino asmenybė ir prestižas įgalino jį slopinti žmoguje taikos troškimus: joks Stalino įpėdinis neįstengs tapti tokiu sėkmingu slopintoju. Toliau ministeris Dulles pareiškė, kad jis mano, kad ryšium su permainomis Kremliuje JAV neturi jokios progos imtis ypatingų pakeitimų dėl JAV vyriausybės laikysenos šaltojo karo atžvilgiu. Pradedant spaudos konferenciją laikraštininkams buvo pateiktas ministerio Dulles rašytinis pranešimas, kuriame be kita ko buvo tai teigiama: "Kai Stalino laikotarpis pasibaigė, prasideda Eisenhowerio laikotarpis. Per dešimtį metų pasaulyje viešpatavo pragaištinga Stalino jėga. Jis pasinaudojo tuo prestižu, kurį Raudonosios Armijos kariai laimėjo gindami Stalingradą, o kai toji armija įžengė į Rytų Europą, Stalinas panaudojo tą patį prestižą, kad sukurtų paklusnias komunistines vyriausybes. Azijoje Stalino planai, sukurti prieš 25 metus, pasiekė dramatiškų laimėjimų per komunistų pilietinį karą, kuris pajungė 450 milijonų kiniečių po Stalino valdžia. Dabar Stalinas yra jau miręs. Jis negali perleisti savo prestižo kam nors kitam. Stalinui mirštant, generolas Eisenhoweris, žmogus, kuris išlaisvino Vakarų Europą, tapo didžiosios mūsų Respublikos prezidentu, ir kuris turi prestižą, jam lygaus istorijoje nerandamą. Prasideda naujas laikotarpis, kurio vadovaujanti dvasia yra laisvės idėja, bet ne pavergimas, kurioje žmonių santykiai vadovausis broliškumo jausmais, bet ne vieno žmogaus viešpatavimu, kai tariant mūsų Charterio įžangos žodžiais, tautos, didelės ar mažos, gali naudotis lygiomis teisėmis, gėriu ir taika. Tai yra Eisenhowerio tikėjimas, kuriam aš taip pat tikiu ir sieksiu jam tarnauti".

..NEW YORKAS. - Savo pirmojoje spaudos konferencijoje, atsakydamas į eilę klausimų apie JAV užsienio politiką, Valstybės Departamento sekretorius John Foster Dulles išryškino vyriausias JAV politines intencijas. Jis atvirai prisipažino, kad JAV labai mažai tegali turėti įtakos į Kinijos ir Sovietų Rusijos santykių raidą, ir kad tieji santykiai bus apspręsti tik tųdviejų valstybių tarpe. Keturių Didžiųjų susitikimas su naujuoju Sovietų užsienio reikalų ministeriu Molotovu esąs vertas apsvarstymo. JAV neturinti jokių planų prašyti Jungtines Tautas imtis kokių nors naujų veiksmų Korėjoje. Jis tikis, kad UNo nariai supras, kad Korėjos kare reikia visiems bendrai ir lygiai dalyvauti. Jungtinių Amerikos Valstybių politika toliau numato atpalaiduoti Vakarus nuo per didelio veiksmingumo Azijos reikaluose ir perleisti daugiau atsakingumo pačioms Azijos tautoms. Ministeris Dulles toliau apgailestavo egzistuojantį valdžios tuštumą Artimuose ir Viduriniuose Rytuose. JAV šiuo metu peržiūri savo politiką tose srityse ir svarsto, kaip tai reikėtų baigti.

LONDONAS. — Britų užsienių reikalų ministerijos atstovas, komentuodamas naująjį Sovietų Rusijos valdovų pasakytas kalbas Stalino laidotuvių metu, pranešė, kad D. Britanija nelaukia jokų staigių pakitimų Sovietų politikoj, išplaukiaukiančių iš Stalino mirties fakto. Reuteris pranešė Londono stebėtojų nuomonę, kad laidotuvių kalbėtojai savo kalbomis siekė patikrinti pasaulį, jog nėra reikalo bukštauti, kad Stalino mirtis gali sukelti karo nuotaikų politiką Sovietuose. Tie patys Londono stebėtojai teigia, kad, nors naujieji Sovietų valdovai ir kalbėjo pasauliui apie savo taikos norus, tačiau naujasis Sovietų Sąjungos ministeris pirmininkas Malenkovas aiškiai pabrėžė, kad toji taika bus ginkluota taika. Londone daug reikšmės suteikiama vidaus reikalų ministerio Berijos

MASKVA. - Pereitą sekmadienį sušaukta Aukščiausioji Sovietų Sąjungos Taryba posėdžio, kuriame dalyvavo 1300 atstovų. Aukščiausioji Taryba sušaukta pirmą kartą po to, kai pasibaigė II-asis Pasaulinis Karas. Tarybos sušaukimas Sovietų Sąjungos gyvenime nėra laikomas paprastu įvykiu. Aukščiausioji Taryba patvirtino Malenkovo paskyrimą Sovietų Rusijos ministeriu pirmininku ir taip pat užgyrė visus kitus vyriausybės pakeitimus, atliktus po Stalino mirties.

Sovietų Rusijos ministeris pirmininkas Malenkovas pasakė didelę kalbą, pabrėždamas, kad "Kiekvienas kraštas, kuris tik nuoširdžiai trokšta taikos, įskaitant ir JAV, gali tvirtai pasitikėti Sovietų Rusijos taikos politika". Malenkovo kalbos žodžius "nėra tobių nerimą keliančių dalykų ar neišsprendžiamų klausimų, kurie negalėtų būti išspręsti taikingomis priemonėmis" Vakarų diplomatai ir spaudos komentatoriai ėmėsi aiškinti kaip bolševikų vadų norą tartis su JAV prezidentu Eisenhowcriu. Tūlas Vakarų diplomatų pareiškė, kad pastaroji Malenkovo kalba yra vienas svarbiausių senai begirdėtų pareiškimų, kuris gali privesti prie didelių dalykų. Tuo tarpu kai daugis Vakarų politikų linkę traktuoti šią Malenkovo kalbą kaip taikos ženklą, blaiviau galvoją politikai Malenkovo žodžiuose temato tradicinę Sovietų apgaulę. Ypačiai rezervuotai ir šaltai komentuojama Malenkovo kalba Anglijoje, kurios visuomenė yra skaudžiai paveikta septynių Sovietų pašautų lakūnų mirtimi.

posakiui apie tai, kad "mūsų draugai užsieniuose gali pasiklauti mūsų partijos draugiškumo su kolonijų žmonėmis stiprinimu,o taip pat ir su Korėjos liaudimi". Stebėtojai tokį posakį laiko ženklu Malajų, Vietnamo, Indo-Kinijos ir kitų kolonijų komunistams, kad pastarieji gali tikėtis iš naujųjų Sovietų vadų tokios pat paramos, kokios jie susilaukdavo iš Stalino.

Protingas komentavimas

CANBERRA. - Australijos užsienių reikalų ministeris R. G. Casey, komentuodamas Stalino laidotuvių metu pasakytas bolševikų vadų kalbas, pareiškė, kad Malenkovo pasakytoje kalboje jis neradąs nei raminančių, nei neraminančių motyvų. "Žodžiai gali būti pasakomi, kad jie reikštų labai daug skirtingų dalykų", - pabrėžė ministeris Casey. - "Malenkovo kalba aiškiai buvo taikyta pasauliui. Teigimas, kad toje kalboje yra raminančių motyvų, būtų tik galvojimas apie tai, ko trokštama. Jei toje kalboje buvo neraminančių motyvų - tai greitai paaiškės".

MAO TSE-TUNGO DEKLARACIJA PRAVDOJE

MASKVA. - Sovietų Sąjungos komunistų partijos organe Pravdoje pasirodė komunistinės Kinijos presidento Mao Tse - tungo pareiškimas apie tai, kad Sovietų Rusija ir Kom. Kinija "draugiškumo ir solidarumo fronte nepabūgs jokios imperialistinės agresijos. Londono diplomatiniuose sluogsniuose toksai pareiškimas yra laikomas Sovietų Rusijos ir Kom. Kinijos solidarumo demonstracija. Užsienio stebėtojai Maskvoje tai tačiau laiko vienu svarbiausių įvykių nuo to laiko, kai Sovietų Rusijos valdžią perėmė naujieji žmonės. Ligšiolinis Sovietų Rusijos užsienio reikalų ministerio pavaduotojas Kuznetcovas paskirtas Sovietų ambasadorium Kom. Kinijai, atšaukiant ligšiol ten buvusį A. S. Paniuškiną.

LENKIJOS — DANIJOS KONFLIKTAS

LONDONAS. - Per savaitę Lenkijos valdininkai pasigavo Hela ilankoje, netoli Dancigo, septynius danų žvejų laivus kartu su jų įgulomis. Lenkija ėmėsi tokio žygio, atsiskaitydama už faktą, kad Danija ligi šiol dar negražino sprausminio jos lėktuvo, kuriuo nesenai lenkų pilotas F. Garecki pabėgo nuo bolševikinio lenkų teroro į Daniją. Gareckiui nusileidus Bornholmie ir paprašius danų valdžios įstaigų pabėgėlio teisių, sprausminis MIG tipo lėktuvas buvo nugabentas tyrinėjimui į Kopenhagą, kur jis buvo leistas apžiūrėti ir Britų oro atašhe.

Australijos aukos Korejoje

CANBERRA. - Gynybos ministeris McBride pranešė federaliniam parlamentui, kad Korėjos kare nukentėjo ligi šiol 1277 australų kariai. Mūšiuose žuvo 217 australų, sužeista - 847, dingę be žinios - 47; likusieji yra žuvę ar susižeidę įvairiuose nelaiminguose atsitikimuose. Korėjoje iš viso yra 5100 australų karių. Pasak ministerio, savo kovingumu šalia kitų Jungtinių Tautų karių australai yra nusipelnę aukščiausio įvertinimo.

Pasibaige ir Pragos Stalinas

LONDONAS. — Pereitą šeštadienį netikėtai mirė Čekoslovakijos diktatorius Clementis Gottwaldas. Oficialiu komunistu vyriausybės komunikatu buvo pranešta, kad jis mirė nuo plaučių uždegimo ir plevrito. Gottwaldas staigiai susirgo vos tik sugrįžęs iš Maskvos, kur jis dalyvavo Stalino laidotuvėse. Pragos radijas praneš kad Gottwaldas persišaldė, kai jam teko stovėti laidotuvių metu Raudonojoj Aikštėj pučiant labai šaltam žiemos vėjui. Jis tesirgo dvi dienas. Per jo ligos laiką buvo išleista 11 pranešimų. Užsienio spauda atgreipė dėmesį, kad pranešimų technika ir patsai turinys buvo labai panašus į Stalino ligos ir mirties pranešimus. Pačioje Čekoslovakijoje ir užsienyje abejojama, kad Gottwaldas būtų miręs natūralia mirtimi. Manoma, kad Gottwaldas neturėjęs naujojo Sovietų Rusijos ministrio pirmininko Malenkovo malonės. Pragos radijas ryšium su Gottwaldo mirtimi kreipėsi į Čekoslovakijos liaudį, kviesdamas ją pasitikėti krašto komunistų partijos vadovybe ir vyriausybe. Gottwaldas buvo vienas vyriausių savo krašto išdavikų ir Maskvos stiliaus budelių. Pradžioje veikęs kartu su Rudolfu Slanskiu, pereitų metų gruodžio mėnesį pastarąjį jis pakorė kartu su kitais dešimčia Čekoslovakijos komunistų vadų, artimiausių savo bendradarbių.

TITO VIZITAS ANGLIJAI

LONDONAS. - Šios savaitės pradžioj į Angliją atvyko oficialaus vizito Jugoslavijos diktatorius maršalas Tito. Jo vizitas yra laikomas labai svarbiu politiniu įvykiu pastarųjų dienų politiniame gyvenime. Jis buvo pasitiktas ir priimtas ministerio pirmininko Curchillio ir kitų Britų vyriausybės asmenų, su kuriais tarėsi įvairiais klausimais. Būdinga tai, kad maršalas Tito buvo priimtas ir Anglijos karalienės Elzbietos II. Tito buvo pasitiktas su ypatingomis iškilmėmis. Jo asmeninei apsaugai per visą vizito laiką Britų vyriausybė ėmėsi ypatingų apsaugos priemonių.

TOKIJAS. — Pereitą penktadienį Japonijos ministeris pirmininkas paleido parlamentą po to, kai tasai nubalsavo nepasitikėjimo vyriausybei rezoliuciją. 229 japonų parlamento nariai prieš 218 pareiškė, kad Japonijos vyriausybė, nepaisant kritiškos tarptautinės padėties, nesiėmė konkrečių planų atstatyti Japoniją kaip nepriklausomą valstybę. Japonijos parlamento daugumą sudarė liberalų partijos žmonės. Pastaruoju metu valdančioje partijoje įvyko skilimas, kai apie 70 liberalų — parlamento narių toliau nebepritarė savo ministerio pirmininko politikai. Tuo pasinaudojo opozicija. Naujieji Japonijos parlamento rinkimai numatomi balandžio 19 d.

J. Lanskoronskis.

Europos ir Amerikos saugumo problemos

Politikai ir karo vadai neabejoja dėl Europos strateginės reikšmės, dviejų blokų jėgoms priešpriešiais stovint. Gen. Eisenhoweris dar 1948 m., jei Sovietų Sąjunga užimtų Vakarų Europą, perspektyvas apibūdino šiais reikšmingais žodžiais: Amerikos saugumas būtų mirtiname pavojuje. Anoj pusėj vandenynų, kurie taip greitai siaurėja, mes turėtumėm prieš save despotišką milžiną, valdantį senosios Romos Imperijos, senosios Persijos, Germanų Imperijos ir Mongolų Chanų žemes. Mūsų priėjimas prie gyvybinių žaliavų būtų prarastas arba grąsomas ..." Ir buv. prezidentas Trumanas nekartą yra išplėtęs mintį, kad "strategiškai, ekonomiškai ir morališkai Europos gynimas yra tuo pat metu ir mūsų pačių gynimasis". 1951 m. Kongrese, savo kalboje pabrėžęs, kokia neįveikiama galybe pavirstų Sovietų Sąjunga, jei jai pavyktų paglemžti Europos darbo jėgas ir jos žaliavų bei pramonės resursus, apibūdinęs "praktišką ir realistinę" programą komunizmo pavojui įveikti, savo kalbą baigė blaivaus politinio realizmo žodžiais: "Europą pavergus, Sovietų Sąjunga galėtų primesti savo reikalavimus pasauliui be jokio konflikto, vien pasiremdama savo ekonominio potenciálo ir karo jėgų pranašumu. Mus ir nepuldama, ji galės vyrauti pasaulyje. Ji to tikslo pasieks mus izoliuodama ir surydama vieną po kito mūsų sąjungininkus. Štai kodėl, dargi, jei ms bailiai išsižadėtume mūsų idealų, mus ištiktų didžiausia nesekmė, jei išstotumėm iš laisvųjų tautų bendruomenės..."

Ne mano kompentencija JAV politika tolimuose Rytuose, kiek ji atsispindėjo personalinėj Mac Arthuro politikoj. Europoj tačiau vyravo nuomonė, kad iki tam tikro laipsnio ėjo kova "Europos prioriteto" ir "Azijos prioriteto", kurio atstovu buvo Mac Arthuras. Nevalia spekuliuoti, ar Tolimųjų Rytų prokonsulas norėjo, ar nenorėjo pulti pačią Kiniją, tuo rizikuodamas įtraukti ir Sovietų Sąjungos karišką intervenciją. Jo garsioj 1951 m. balandžio 23 d. deklaracijoj silpnai užsiléptas grąsinimas buvo: ... priešas turi suprasti, rašė jis, kad jei Jungtinės Tautos nuspręstų atsižadėti kantrių pastangų lokalizuoti karą Korėjoje, jei jos praplėstų karo operacijas ir į pajūrių sritis ir į Kinijos vidaus bazes, pastaroji rizikuotų greitą ir visišką karinį susmukimą.

Mac Arthuras, kaip žinoma, savo deklaraciją paskelbė ir paliaubas pasiūlė visiškai be prezidento žinios ir neatsiklausęs State Departamento. Jo klausimas pavirto ne vien Amerikos vidaus politikos klausimu, bet palietė ir JAV santykius su Vakarų sąjungininkais. Nepaslaptis, kad jis buvo atstatytas ne vien už "nedrausmingumą" ir opoziciją prezidento ir Valstybės Departamento politikai, bet taip pat jau darant spaudimą ir Angliją ir per ją visai Europai. Ar tada tą vietinio pobūdžio konfliktą galima buvo išspręsti taikos priemonėmis, yra kitas klausimas. Gal būtų buvę tiksliau leisti gen. Mac Arthurui arba vėliau gen. Ridgway išlošti karą pagal seną ir išbandytą principą - sumušti priešą, užuot pasiduoti Maliko sugestijai ir mėginti ji spręsti derybomis. Tada Ridgway turėjo jėgų persvarą. Kas Jungtinėms Tautoms rūpėjo, tai nepraplėsti karo į naujas sritis ir išvengti betarpiško susirėmimo su Sovietų Sąjunga, nes pasaulinio karo rizika tuose plotuose neišsimoka.

Susirūpinimas Europoje didelis. Europos likimas, visi pripažįsta, pareina nuo Amerikos. Tačiau verta priminti, kad joks tekstas, dargi Atlanto Paktas, neįpareigoja JAV laikyti karo jėgas senajam žemynui ir kad niekas joms nekliudo nustumti jį į savo rūpesčių antrąjį planą ir atiduoti pirmenybę Azijai, paliekant Europą jos likimui. Šia prasme ir buvo pavojingas, ką čia vadino, makarturizmas, kuris neigia solidarumo reikalą su Europa ir grindžia savo politiką vien tautiniu egoizmu. Jei Europa, moraliaj pasiduodama galingųjų Jungtinių Amerikos Valstybių vadovavimui, nori, kad būtų laikomasi Europos pirmumo principo, reikia įrodyti Amerikos masėms, kad Europos gynimas yra pačios Amerikos saugumo raktas ir kad Mac Arthuro politika ir Azijos pirmumo principas gręsia pavojais pačiam Amerikos tautiniam egoizmui. Tie įrodymai nesunkūs ir sutampa su tikrove. 1914 m. ir 1939 m. karų pavyzdžiai parodo, kad pergalė galutinėj išvadoj priklauso tam, kas turi didžiausią industrinį potencialą. Karo vadų gabumai, techniškas kariuomenių parengimas, aprūpinimas ir moralė, tautų dvasios stiprumas ir ištvermė vaidina didelį vaidmenį, bet totaliniuose karuose panašūs veiksniai gali nulemti ir nulemia atskirus mūšius, bet ilgainiui karą nulemia "mechaniškos priemonės, panaudotų "medžiagų svoris", atseit, kovojančių pusių pramonės ištesėjimas. Kovotojų sudėties skaičiai, praktika rodo, šiandien yra mažiau svarbūs, kaip ginklai ir karo prietaisai. Didžiosios valstybės šiandien turi daugiau tinkamų karo tarnybai žmonių, kaip jos gali jų apginkluoti, JAV ir Sov. Rusija įskirtinai. Tokiose salygose užėmimas tirštai apgyventų, bet nesupramonintų plotų, kaip Kinija, neturi didelės reikšmės ir nedaug pakeičia pasaulio jėgų santykį.

Dažnas pabrėžia, kad komunistai supramoninsią Kiniją ir kad pastarosios svoris vieną dieną nusvers jėgų pusiausvyrą. Gali būti, bet negreit. Priešbolševikinė Rusija tuo keliu buvo toliau pažengusi už dabartinę Kiniją. Jau daugiau, kaip 30 metų mestas šūkis "pasivyti ir pralenkti Ameriką" ne tik nejvykdytas, bet, rodos, tose pramonės lenktynėse atstumtas tarp abiejų valstybių padidėjo. Kinijai pagelbą teikti šiuo metu suinteresuota tik Sovietų Rusija. Vadinasi, dabartinėmis akimis žiūrint, Kinija galės pavirsti industrine galybe tik už kokių 30 ar daugiau metų. Dabartinės generacijos uždavinys yra apsaugoti pasaulį nuo karo ar bolševizacijos ne už 50 ar už 100 metų, bet dabar. Prieš galvosiant apie pavojus ryt, reikia nuo jų apsisaugoti šiandien. Azijos pavojus dar yra ribotas laiku, bet Europa jau dabar yra grėsiama. Vieninteli tauta Tolimuosiuose Rytuose, kurią reikia apsaugoti nuo rusų ekspansijos, yra Japonija. Jos salyno industrija turi didelės reikšmės, bet rusų laivyno silpnumas ją praktiškai dar apdraudžia nuo invazijos, o saugumui laiduoti nuo eventualių netikėtumų pakaks vietinių jėgų.

Atvirkščiai, pagrobimas tirštai apgyventos ir supramonintos Europos gali staigiai pakeisti jėgų persvarą. Amerikos vienos industrinis pajėgumas yra didesnis už Sovietų Sąjungos ir jos satelitų pajėgumą, bet jos įmonės yra labiau sukoncentruotos ir lengviau pažeidžiamos, kaip Rusijos. Amerikos pranašumo skirtumas yra vis dėlto mažesnis už Vakarų Europos pramonės pajėgumą. Tuo būdu Europa trečiojo karo atveju pavirstų tuo jėgų priedu, kuris gali nusverti laimėjimą: jei Amerikos — Europos blokas yra kaip ir neugalimas, tai savo ruožtu blokas Europa — Rusija gali taip pat būti beveik neįveikiamas. Visa sumetus, Amerikos — Europos saugumo problema galimybių požiūriu gali būti išreikšta paprasčiausiomis formulėmis: pramonės pajėgumas yra karo ir politinės jėgos pagrindas; Amerikos — Europos industrinis blokas yra stipresnis už sovietinį, bet Sovietų — Europos blokas būtų stipresnis už Ameriką; vandinasi, Europos gynimas yra ir pačios Amerikos saugumo raktas. Taip galvoja europiečiai ir tą patį kartoja atsakingieji JAV politikai.

Ar galima rimtai įsivaizduoti JAV vadinamą "izoliacionizmą"? Atidžiai vertinant JAV politiką ryšium su tarptautiniais įvykiais, neatrodo, kad tarp dviejų didžiųjų yra esminių skirtumų. Pažiūrų skirtumas yra daugiau technikinio pobūdžio. Jis liečia tik panaudotinas priemones siektinam tikslui įvykdyti bei tarptautiniams įsipareigojimams prisiimti, bet ne patį Europos gynimo tikslą.

(Ištrauka iš autoriaus straipsnio "Taikos ir karo prielaidos", atspausdinto politikos žurnale "Lietuva" Nr. 2, kurį leidžia New Yorke Lietuvos Laisvės Komitetas, bendradarbiaudamas su Europos Laisvės Komitetu).

Blokados replese

Mažiausia pasaulyje valstybė — San Marino — teturi tik 15 000 gyventojų, tačiau toji valstybė nuo 1652 metų niekumet nebuvo pagrobta ar pavergta kurios nors svetimos valstybės. Vienintelis San Marino valstybės kaimynas yra Italija, nes ji tosios yra apsupta iš visų keturių pusių. Sanmariniečiai visumet gyveno laisvą, nepriklausomą gyvenimą ir mažai kada teturėjo didesnių rūpesčių. Tačiau pastraisiais metais San Marino be jokios agresijos ar perversmų pasidarė komunistine valstybėle, kai į jos parlamentą nerūpestingiejі sanmariniečiai išsirinko komunistus. Vadinasi, normaliu demokratiniu keliu liliputinė valstybė pasirinko komunizmo kelią.

San Marino per laikus visumet laikėsi neutralumo politikos. Kai Musolinio Italija paskelbė 1940 m. D. Britanijai karą, San Marino ir tada atsilaikė prieš visokeriopas Musolinio pastangas patraukti ją savo pusėn ir toliau pasiliko neutrali. Kai Italija 1944 m. pradėjo byrėti, į San Marino subėgo apie 100 000 italų pabėgėlių. Sanmariniečiai nuo savo kalnų lengvai galėjo stebėti kone visą vokiečių maršalo Kesserlingo armijos frontą, nusidriekusį nuo Florencijos iki Rimini. Kasdien viršum San Marino kalnų nuūždavo anglų ir amerikiečių bombonešiai, gabendami mirties sviedinius Kesserlingo kovotojams. Sanmariniečiai, kaip neautralios valstybės piliečiai, visa tai stebėjo su nuostabiu ramumu. Tačiau kartą atsitiko taip, kad anglai apsiriko ir pabėrė bombų lietų į San Marino teritoriją, dėl ko 178 sanmariniečiai neteko savo galvų, daug liko sužeistų, o taip pat ir nemaža namų buvo sugriauta bei kitokių nuostolių pridaryta. Susirinkę savo valstybėlės turgavietėn sanmariniečiai smarkiai protestavo prieš nedorą anglų darbą ir šaukė, kad anglai už visa tai turės jiems labai skaudžiai sumokėti. Neužtruko jie ir su sąskaitos pateikimu Anglijai - pareikalavo, kad anglai sumokėtų už nuostolius 732 milijonus lyrų.

Belaukdami sąskaitos apmokėjimo, sanmariniečiai susigalvojo kone vienbalsiai išrinkti savo seiman komunistinę vyriausybę. Tai labai nepatiko krikščioniškai pokario Italijai, kuri išdykaujančiai liliputinei valstybei paskelbė "šaltąjį karą". Pirmiausiai Italija atsisakė mokėti San Marino valstybei muito pajamų mokestį, kurį ji mokėjo jai nuo 1862 metų. O tokio mokesčio kasmet sanmariniečiai gaudavo iš Italijos 90 milijonų lyrų. Sanmariniečiai bandė ieškoti kitų kelių, bandė gauti paskolų, tačiau niekas, net Amerika, jiems jų nedavė. Susigalvojo verstis savomis išmonėmis. Pasistatė labai modernišką lošimų namą - kasino ir pradėjo reklamuotis Italijoj ir kitur, kad prisiviliotų turistų. Atrodė, kad pasisekimas turėjo būti garantuotas, nes Italijoj azartinis lošimas yra labai suvaržytas. Tačiau kasino teišsilaikė tik iki 1951 metų. Bankrutavo. Ir čia Italija panaudojo šaltojo karo ašmenis prieš liliputinę valstybėlę. Kai tik kasino pradėjo veikti, Italijos muitininkams buvo įsakyta kuo kruopščiausiai krėsti visus į San Marino įvažiuojančius ar išvažiuojančius automobilius. Krėsdami turistų mašinas po tris - keturias valandas, muitininkai surasdavo ir paskutinę keleivio lyrą.

Uždarę puošnųjį savo kasiną, sanmariniečiai griebėsi dar kitos išmonės - išleido naują santuokos įstatymą ir taip suprastino skyrybas, kad lengvai galėjo konkuruoti net su Amerikos ar Meksikos skyrybų įstatymais. Tuo tarpu Italijoje skyrybos šiuo metu beveik visiškai neįmanomos. Italija ir čia susivokė - išleido naują įstatymą, pagal kurį savo piliečių gautą San Marino valstybėlėje ištuoką nepripažino.

Sanmariniečiai dar bandė suinteresuoti kitas valstybes rastais savo teritorijoje sieros klodais, tačiau niekas šia jų gamtos turtų eksplotacija nesusidomėjo ir nefinansavo.

Iš niekur nebegaudami pinigų, sanmariniečiai dar kartą ryžosi priminti Anglijai jų anksčiau pasiųstą sąskaitą. San Marino regentas, komunistas, lotynų kalboj surašė D. Britanijos karalienei Elzbietai II laišką, prašydamas sumokėti senas skolas. Tačiau nors ir labai mandagiai buvo surašytas tasai laiškas, nors ir užbaigtas jis buvo su "Jūsų Didenybės nužemintas tarnas", tačiau pinigų nebuvo susilaukta ir šį kartą. Anglijos karalienė per savo pasiuntinį pranešė sanmariniečių užsienio reikalų ministeriui apie tai, kad ji nemokės ne vienos lyros.

Sanmariniečiai ir šiandie tebesidairo, iš kur gauti pinigų, nes jie patys jų neturi. Greičiausiai teks pakeisti komunistinę savo vyriausybę, nes nuo "Vakarų blokados" jie baigia užslopti. Atrodo, kad Vakarų pasaulis prieš šią valstybę tikrai laimės šaltąjį karą, neturėdamas nė mažiausios rizikos, kad aštriomis priemonėmis čia būtų sukeltas Trečiasis Pasaulinis Karas.

bl - z.

VAKARDIENOS VINGIAI

BANDYMAI NUSIKRATYTI HITLERIU

3.

Rugpiūčio 7 d. į Berlyno "liaudies teismą" buvo atgabenti kiti liepos 20-tosios vadai: maršalas von Witzlebenas, generolas Hoeppneris, generolas Stieffas, generolas von Hase, pulkininkas Bernadis, kapitonas Klausingas, leitenantas grafas Yorckas von Wartenburgas ir leitenantas von Hagenas.

Berlyno "Liaudies Teismui" pirmininkauti buvo pavesta pagarsėjusiam nacių teisininkui-sadistui Rolandui Freisleriui. Tai buvo žmogus, kuriame buvo įsikūnijusios visos būdingiausios nacių piktybės ir nenormalūs polinkiai. Šio teismo sudarymas ir jo pirmininko paskyrimas bei visa to teismo procedūra ir jo sprendimų vykdymas pra neabejotinai gėdingiausias teismų istorijos puslapis ne tik Vokietijoje, bet ir visame pasaulyje per visą paskutinį šimtmetį. Garbingiems ir tauriems Vokietijos karininkams teko išgyventi kur kas daugiau kaip mirties sprendimą.

Kai dviem dienom praslinkus po nenusisekusio liepos 20 dienos atentato Hitleriui buvo pateikti pirmieji kvotos duomenys, Hitleris įsiuto tarytum laukinis žvėris ir isteriškai klykė:

— Aš noriu juos pamatyti pakabintus kaip kiaules! . . .

Klastingasis pataikūnas, Himleris, pasiūlė Hitleriui nepasitikėti kariuomenės teismu, kuris nesutiksiąs savo generolų karti.

— Ne, ne! Aš noriu pamatyti juos pakartus! - blaškėsi isterijos priepuolyje Hitleris.

Nieko nepadėjo ir ištikimųjų generolų protestai. Hitlerio noras turėjo būti įvykdytas, kad ir prieštaravo jis vokiečių karinės teisės nuostatams.

Po kelių dienų nacių teisingumo ministeris Thierackas pasikvietė į savo kabinetą Rolandą Freislerį ir pranešė, kad jam bus perduotos visos liepos 20-tos dienos atentato kaltinamųjų bylos. Freisleris niekumet nesitikėjo tokios malonės, tad nustebęs jis dar priminė, kad karininkai turi būti teisiami pagal kariuomenės teisės nuostatus. Kai Thierackas jam atsakė, kad taip nori patsai Hitleris, Rolandas Freisleris net apstulbo iš džiaugsmo dėl Fuehrerio suteiktos jam garbės.

Dalyvaujant šiame pasikalbėjime ir Kaltenbrunneriui bei kitiems žymiems nacių teisingumo bei saugumo pareigūnams, buvo prisiminta ir tai, kokiu būdu turės būti įvykdytas mirties sprendimas.

— Savaime suprantama, kad kalba gali būti tik apie sušaudymą, — įsiterpė Kaltenbrunneris.

— Kaip ten bebūtų, juk kaltinamieji vis dėlto yra karininkai.

Kilus klausimui, kas galės įvykdyti paskelbtą mirties sprendimą ir kai kuriems rudiesiems budeliams abejojant, ar karuiuomenės dalinys tokiam darbui galės būti patikimas, Kaltenbruneneris bandė siūlyti šiam reikalui savo policijos būrį. Tačiau Rolandas Freisleris fanatiškai spyrėsi ir reikalavo, kad karininkai būtų likviduojami pakorimo bausme. Rudiesiems budeliams besiginčyjant, teisingumo ministeris Thierackas nekantriai pastebėjo.

— Ponai, jūs diskutuojat tokius klausimus, kuriuos tik aš, savaime suprantama, susitaręs su Fuehreriu, galiu išspręsti.

Po dviejų dienų Freisleris vėl buvo pašauktas pas Thieracką, kur jam trumpai buvo pranešta: pakarti.

Kad Freisleris turėtų visiškai laisvas rankas, Hitleris dar prieš teismą sudarė savotišką karininkų "garbės teismą", kuriam buvo paliepta visus kaltinamus dėl liepos 20 dienos karininkus pašalinti iš kariuomenės. Šiam su jokiais veikiančiais įstatymais nesuderintam teismui vadovavo generolas-feldmaršalas Rundstedtas. Neleisdamas kaltinamiesiems pasakyti nė vieno pasiteisinimo žodžio, Rundstedtas po kelių minučių procedūros pašalino visus karininkus iš kariuomenes tarpo ir perdavė juos sužvėrėjusiam Freisleriui.

Pagal Hitlerio pageidavimą visas teismo procesas turėjo būti filmuojamas, o taip pat ir patsai bausmės vykdymas. Kai apie tai Freisleriui pranešė Reicho filmų intendantas Hansas Hinkelis, Freisleris nesitvėrė džiaugsmu — patsai Hitleris su visomis smulkmenomis matys, kaip jisai teisė liepos 20 dienos kaltininkus!

Rugpiūčio 7 - tą, pirmąją proceso dieną, Freisleris dar prieš teismo posėdį pradėdamas susišaukė kaltinamųjų gynėjus ir įspėjo juos, kad tie negaištų laiko, nes jam esą ne motyvai svarbu, bet patys faktai. Be to jis dar pridūrė, kad pakankamai esą faktų aiškiam sprendimui. Po to jis su ypatingu rūpestingumu ėmėsi patvarkymų, kad filmininkai užfiksuotų kuo išsamiau visą teismo procesą ir ypačiai visus jo judesius bei kiekvieną jo pasakytą žodį. Vienam filmininkui buvo įsakyta rūpintis tik vien jo, Freislerio, filmavimu per visą proceso metą.

Ir čia buvo Freislerio nuopelnas, kad kaltinamieji vokiečių maršalai ir generolai į teismo salę buvo suvesti apvilkti apgailėtinais apdarais. Jie buvo apvilkti labai prastais, suglamžytais drabužiais, o generolas Hoepneris neturėjo net švarko ir tevilkėjo apdriskusį nertinį; jų batai buvo be raiščių, o kelnės buvo be petnešų ir diržų, tad suniekintieji karininkai turėjo prilaikyti jas rankomis.

Vargu, ar ir žemiausios kultūros tautų teismų istorijoje būtų galima rasti tokį gėdingą teismo procesą, kokį sukūrė Rolandas Freisleris. Sėdėdamas kitų "liaudies teisėjų" viduryj jis vienas visą laiką šaukė, rėkė ir koliojo kaltinamuosius šlykščiausiais žodžiais. Išlikusios šio teismo stenogramos šiurpu nukrečia istoriką. Tuo pačiu metu, kai jis trankėsi prieš kaltinamuosius ir šaukė į juos nekultūringiausiais žodžiais, čia pat neapykanta apakęs pirmininkaujas teisėjas giedojo Hitleriui negirdėto pataikavimo himnus. Kaltinamieji tuo tarpu atsakinėjo į klausimus ir kalbėjo tyliai, kultūringu būdu. Klaikus laikysenos skirtumas tarp teismo ir kaltinamųjų vertė rausti net pačius kiečiausius Gestapo budelius, kurie sėdėjo pirmose proceso stebėtojų eilėse. Net Kaltenbrunneris nebeiškentė ir pastebėjo teismo pertraukos metu, kad šis visas procesas pra skandalas. Apie skandalingą Freislerio laikyseną ir vokiečių teismo orumo išniekinimą tą pačią dieną patyrė ir teisingumo ministeris Thierackas, tačiau jis bijojo ką nors pasakyti Freisleriui.

Procesas buvo baigtas tik kitą dieną.

Suprakaitavęs, žmogaus išvaizdos netekęs, klupdamas žodžiuose Berlyno "Liaudies Teismo" pirmininkas Rolandas Freisleris paskelbė sprendimą. Visiems salėje buvusiems jis buvo neabejotinai aiškus iš anksto. Generolas feldmaršalas von Witzlebenas, generolas-pulkininkas Hoepneris, generolas-majoras Stieffas, generolas-leitenantas von Hase, pulkininkas-leitenantas Bernadis, kapitonas Klausingas, leitenantas grafas Yorkas von Wartenburgas ir vyr. leitenantas von Hagenas su išdidžiu ramumu išklausė Freislerio pranešimą apie tai, kad jie visi bus pakarti.

Vos tik perskaitęs sprendimą, Freisleris tarytum netekęs proto nusiskubino prie artimiausio telefono, kad praneštų Thierackui apie sprendimą. Tasai susisieke tuojau pat su Hitleriu ir per keletą minučių Freislerį pasiekė Hitlerio atsakymas "Sprendimą vykdyti tučtuojau".

Nuteistieji generolai ir kiti karininkai buvo stipriai surišti ir nugabenti į Plotzensee, kur jų jau laukė budeliai ir didelis būrys filmuotojų.

Bausmės įvykdymas nuteistiesiems buvo iš anksto paruoštas negirdėtai žeminančiu ir klaikiu būdu. Specialiai buvo įrengtas aštuonių metrų ilgio ir keturių metrų pločio pastatas. Viduj — labai žemos lubos ir kalkėmis dažytos sienos du maži langeliai. Išilgai lubų buvo pritvirtinta plieninė plokštė, prie kurios buvo pritaisyti gelžiniai kobiniai, lygiai tokie, kokius vartoja mėsininkai sukabinti skerdienoms. Juodas uždangalas dalino klaikiąją mirties vykdymo kamerą į du skyrius

Pirmame kameros skyriuje sėdėjo prokuroras Goerishas. Ant stalelio pasienyje stovėjo bonka degtinės ir stiklas. Budelis-korikas šypsodamasis prisipylė vieną stiklą ir išgėręs pastebejo — pateisino, kokiam tikslui ta degtinė čia padėta:

— Kad kam nors iš jūsų valgis neišpultų iš burnos lauk . . .

Filmų aparatų šviesos žybsint ir čerškant, prasidėjo šiurpulingas bausmės vykdymo procesas. Pasmerktieji dviejų sargybinių tarpe buvo įvesti į pirmąjį kameros skyrių po vieną, kur kiekvienam prokuroras Goerishas pranešinėjo: "Kaltinamasai, jūs esate liaudies teismo pasmerktas mirties bausme pakariant. Budeli, vykdyk savo pareigas! "Po to kiekvienas pasmerktasis buvo įstumiamas į anapus juodos uždangos, kur jam buvo dedama ant kaklo kilpa, už kurios budelis kabino jį ant kobinio.

Visi kaltinamieji šiurpią savo mirtį pasitiko su nuostabiu ramumu ir išdidumu. Juk jie buvo paskutinieji garbingosios vokiečių armijos mohikanai. Jie žinojo, kad juos nužmogino net gyvulių vardo nevertos išsigimusios butybės.

E.U.S...

TOWN HALL
DELICATESSEN
86 Bathurst St., Sydney.
VISŲ RŪŠIŲ
KONTINENTALINIAI
MAISTO
PRODUKTAI
ir
DELIKATESAI.

Juozas Makulis — jaunimo mokytojas ir aukletojas

Tyliu ir kukliu savo darbu mokytojas nepriklausomybės žydėjimo metu skiepijo lietuviškumą mūsų jaunajai kartai. Jis buvo pirmasis žibintas, švietęs jaunimui mūsų tautos nueito kelio pažinimui, jos kūrybingai ateičiai. Ir tremtyje mokytojas yra vienas pirmųjų lietuviškos dvasios gaivintojų, kai augančioji lietuvių karta liekasi lietuvių bendruomenės kertiniu akmeniu.

Vienas tokių lietuviškojo jaunimo mokytojų ir auklėtojų yra ir Juozas Makulis, jau 25 metus bedirbąs mokytojo darbą ir 30 metų išbuvęs skautų organizacijos cilėse.

Mūsų Pastogės bendradarbis našios sukakties proga šiomis dienomis aplankė Juozą Makulį, šiuo metu gyvenantį viename Melbourno priemiesčių. Įpratęs tyliai ir nuoširdžiai mokyti bei auklėti jaunimą, Juozas Makulis tik po geros valandėlės sutiko pasipasakoti savo nueitą mokytojo-auklėtojo gyvenimo kelią.

Gimė Juozas Makulis 1907 metų liepos mėnesio 7 dieną gražiojoje dainų šalyje — Dzūkijoje. Buvo labai prisirišęs prie savo gimtojo kaimo. 1927 m. įsigijęs mokytojo cenzą, visą savo energiją ir jėgas skyrė lietuviškojo kaimo švietimui ir kultūrinimui. Mokytojo darbą dirbo Šiaulių, Seinų, Marijampolės apskrityse ir Prienuose. Vėliau, dar baigęs žemės ūkio mokytojų ir pedagoginio rankų darbo kursus, dirba ir su žemės ūkio klasėms, kurias noriai lanko jaunieji ūkininkai. Marijampolės apskrityje suorganizuoja jaunųjų ūkininkų ratelį, kuris savo gausingumu prašoka daugelį kitų kitų. Kaip skautas Juozas Makulis palaiko labai glaudžius ryšius su Marijampolės skautais. Gražias skautiškas ypatybes įneša ir mokyklon. Netrukus už pažangumą Juozas Makulis skiriamas vyresniuoju mokytoju.

Tarpsta gražus darbas. Mūsų kaimas šviesėja ir kultūrėja. Tėvai džiaugiasi savo vaikų pažanga. Diena iš dienos šviesėja Lietuvos kaimas, stiprėja meilė vargan gimtajai žemei. Rodos, ko daugiau bereikėtų? Savos sodybos, savi mokytojai, sava miela duonelė! Bet, štai, nelaimingieji 1940-tieji metai . . . Per patį birželio mėnesio žalumą suplaukia iš rytų alkanų skėrių gauja . . .

Kaip ir daugelį mūsų šviesuolių, taip ir Juozą Makulį bolševikai areštuoja tų pačių metų liepos 12 d. Sunkiai praslenka nelaisvės metai. Paskiau — rudasis teroras. Po jo vėl raudonasis aukų peralkęs vilkas . . . Ir nežinia — tremtis.

Juozas Makulis Freiburge nuo 1945 m. iki 1949 m. vėl dirba mokytojo darbą lietuviškoje mokykloje, vadovauja lietuvių skautų "Perkūno" tuntui. Kartu lanko ir Freiburgo universiteto Ekonomijos fakultetą. Išklauso pilną ekonomijos mokslų kursą.

Kur bebūtų, kaip toli nuo tėvynės, Juozui Makuliui jaunimo mokymo ir auklėjimo reikalai visumet pirmoje vietoje rūpi. Australijoje, susiradęs Melbourne, perėmė vadovavimą ką tik suorganizuotam lietuvių skautų tuntui, kuriam ir dabar tebevadovauja. 1950 m. vasario 16-tą dieną Juozas Makulis Victorijos-Tasmanijos Tunto vardu įsteigė pirmąją lietuvišką sekmadienio mokyklą Australijoje, kurioje ir po šiai dienai tebedirba mokytojo darbą. Pradžioje mokykla neturėjo patalpų. Devyniems mokiniams pamokos buvo dėstomos parapijos salės virtuvėje. Vėliau, persikėlus lietuviškai parapijai į East Melbourne, buvo gautos patalpos tos parapijos salėje. Iš devynių mokinių išaugo 43 mokinių būrys. Neperseniai mokykla išleido pirmąją 12 mokinių laidą. Tai vis Juozo Makulio nuopelnai, o taip pat ir pačių mokinių bei jų tėvų.

Per mokyklą vyksta ir skautų verbavimas. Savo tunte Juozas Makulis turi 117 skautų. Jūsų bendradarbiui besikalbant su Juozu Makuliu, atėjo vyr. sklt. Irena Laisvėnaitė ir vyr. sklt. Mingaila pasveikinti Juozą Makulį, kaip išrinktą Pasaulio Lietuvių Skautų Sąjungos Australijos Rajono vadeivą. Po trumpos pertraukėlės naujasis vadeiva toliau informavo apie Tunto veiklą. - Be eilinių sueigų skautai kasmet suruošia su programomis šias šventes: šv. Jurgio, skautų patrono, šv. Kazimiero, skautų globėjo, ir Motinos Dienos minėjimą. Vienas didžiausių Tunto darbų šįmet buvo suruošti pirmąją savaitinę skautų stovyklą su šūkiu: "Mūsų mintys, mūsų jėgos Tau, brangi Tėvyne!"

rys. J. RIMAS.

Labor Legislation in the Soviet Satellite States

SUMMARY:

The Communist Governments of the USSR's satellites have imposed many of the Soviet Union's totalitariain institutions on their people. This is particularly true in the field of labor legislation. As a result, workers have practically no freedom of choice in the selection of their jobs and to a large extent are employed in a manner and at a location determined by government decree in accordance with economic plans. For the satellite worker, work is an obligation and he must work regardless of his own wishes.

With a few exceptions, the labor legislation of the satellites has either provided for or resulted in the following: (1) labor conscription; (2) transfer of workers against their will and freezing of workers to their jobs; (3) prohibition of strikes; (4) punishment of absenteeism; (5) rigid labor discipline; (6) widespread use of speed-up devices; (7) subordination of trade unions to the government and the Communist Party; (8) elimination of genuine collective bargaining; (9) forced labor; and (10) the exploitation of youth.

After years of wartime existence under totalitarian regimes, the workers in the countries of Eastern Europe had looked forward to liberation as a time when they would be able to throw off the fascist labor codes wich they had been saddled and to live again as free men. This hope served a primary impetus to the subjugated peoples of the areas to rise against their foreign masters and aid the Allies in the fight against totalitarians. Yet in the satellite area, the day of freedom never arrived. Hardly had the war ended when the Communists began seizing control of the liberated countries and reducing them once again to vassal states.

While proclaiming themselves the pioneers of the new era for labor, the representatives of the Kremlin on their accession to power in the satellite area almost immediately began to impose the totalitarian institutions of the USSR on workers. The extensive introduction of Soviet labor law in effect has once again made the workers chattels of the state and reduced them to partial involuntary servitude.

Since satellite economic plans emphasize the creation or expansion of industries capable of producting armaments and machinery, labor, along with other resources, is used primarily in the development of heavy industry at the expense of consumers' goods. To meet these demands, the freedom of the worker in the selection of his job has been abrogated, and all control over working conditions and wages has been taken from the unions, which are now mere organs of the Communist governmental apparatus.

Work is an obligation to the state, and the worker is employed in a manner and at a place determined by the state without regard to his own wishes. Labor income is maintained at a low level by the government so that the wage system can be used as a lever to force higher production and necessitate several members of a family to work in order to acquire the basic necessities of life. Although trade unions have a large membership, the workers receive no protection from them since their primary function is to get increased production and to indoctrinate workers with the Communist ideology. Whereas union contracts negotiated by free trade unions are primarily concerned with improving wages and working conditions, satellite union contracts are designed to raise production in order to facilitate attainment of the government's economic plan. If the worker objects or fails to submit to this oppressive system, he can be condemned to forced labor.

The Soviet-style measures taken to assure government control and subjugation of workers are for the most part applicable to all of the satellites. While a few of the features described below have not yet been instituted in some of the orbit countries, the will be introduced when it suits the purpose of the governments concerned.

1. Labor Conscription

In several of the satellites the governments have passed laws empowering them to conscript workers and have set up employment offices to accomplish this objective. Labor conscription has been effective in North Korea for more than a year. In Bulgaria its method of operation is revealed in the following order of the Minister of Construction appearing in the May 14, 1948 issue of *Fatherland Fronts* "Construction workers are given up to April 25 to begin work . . . delinquents are to be deprived of all supplies and are liable to labor-economic mobilization" (conscription). In Albania, Law No. 427 created the Directorate of Labor, which was empowered to mobilize all workers through employment offices. The primary function of these offices was defined in the Albanian *Official Gazette* of January 16, 1948 as the distribution of labor in enterprises, economic institions, etc., both state and private, on the basis of the state economic plans. Under this law economic enterprises can hire workers only through the emplo-ment office. Law No. 726 of August 1949 widened the labor-conscription powers of the Albanian Government. Article 1 of this law states that various categories of skilled and professional workers, including teachers, other specialists, and all qualified workers who are capable of work may be ordered to work in production and construction centers or in the service of the state. Heavy fnes are imposed upon workers who do not abide by such orders.

2. Compulsory Transfer and Freezing of the Workers in Their Jobs.

Not only may the worker be conscripted for work but he is also liable to transfer without his consent to a job at a place designaed by the government. Moreover, in order to change his job the worker must secure the permission of the management, which in effect is the government. Permission is granted only when it suits the purpose of the government. If a worker changes his job without permission, he is liable to prosecution or to the loss of certain benefits, e. g., social insurance.

(To be continued)

FIFTH ANNIVERSARY OF COMMUNIST SEIZURE IN CZECHOSLOVAKIA

A Commentary By *Benjamin West*

February 25 marked the fifth anniversary of the communist coup d'etat in Czechoslovakia.

The communists employed a shrewd technique in seizing control of the country. For three years, they infiltrated important govenment posts and every part of Czechoslovakia life. So successful were they that at a signal from Moscow, they were able to take over the country almost overnight.

Other nations learned an important lesson from the coup.

They saw what happened to Eduard Benes and Jan Masaryk who tried to compromise with the communists. Benes, as president, and Masaryk, as foreign minister, sought to make Czechoslovakia a bridge between the Free World and the Soviet Union after World War II.

Benes and Masaryk made a fatal mistake. They permitted the communists to take over important positions. These included key posts in the police, agriculture, education and social welfare agencies.

Benes and Masaryk listened to Premier Klement Gottwald, communist who attempted to allay the fears of his non-communist enemies in the government. Gottwald told them in 1947 that if communism should ever come to Czechoslovakia, it would be attainod by what he termed routes different from the Soviet example.

He also said at the time in answer to a question from Lec Lania, correspondent for the American magazine *Free Worlds*

"The way of the Soviet Union is not the only way to socialism . . . consider, in fact, not only that it is possible to advance socialism apart from the Soviet model, but that we are already doing so and have gone part of the way."

At the same time, the Czech communist minister of information said his party sought to give communism "a Czech interpretation."

The interpretation, however, proved to be a Soviet translation.

Since seizing power in Czechoslovakia, the communists have maintained it through the same instrument employed by Moscow--the purge.

First, they purged the non-communists. These were the same persons who had thought they could cooperate with the communists. They were promptly expelled from their jobs in government and industry.

Next came members of the communist party itself. These included all those who in the slightest way were suspected of putting the interests of their country above those of the Soviet Union.

In a six month period, 170,000 such persons were purged, according to an announcement made by the party's central committee.

By way of justification, the committee wrote into the record:

"We shall prove that there is a place in the Czechoslovak party only for those who in the most holy manner love the Soviet Union, the communist party of Balshevists, and Comrade Stalin."

The pages reflected the growing unrest in Czechoslovakia. The communists needed scapegoats to blame for the troubles of the country. The people were restive. They were becoming increasingly resentful of communist rule. The communists were not solving economic problems.

The pages were highlighted recently by the trial and subsequent hanging of Rudolf Slansky and 13 other one-time communist leaders.

Slansky, the party's Moscow-trained secretary-general, wes accused of joining Vladimir Clementis, Marie Svermova and others in plotting to assassinate Gottwald.

Ironically, Clementis and Svermova were former Czech communist leaders whom Slansky had helped purge. Clementis had been foreign minister. He had served as Soviet foreign minister Andrei Vishinsky's right-hand in United Nations sessions.

Vishinsky, it will be recalled, was a prosecutor during the Moscow purges of the 1930's. At that time his chant, "shoot the mad dogs", became world famous.

The situation in Czechoslovakia would be farcical were it not so tragic. — *W. A. N.*

SLAVE LABOR REPORT FROM GENEVA

A map showing the location of 74 forced labor camps in Poland was submitted recently to the committee on forced labor set up by the United Nations and the International Labor Organization. The map was presented to the committee by the International Federation of Free Journalists.

Dr. Marian Piotrowski of the Free Journalists told the committee that no information is available on the number of inmates in 16 of these camps. But, he added, in the remaining 58 camps the lowest estimate of inmates is 116,000 while the highest estimate goes up to 148,000 forced laborers.

The two main concentrations of the camps, said Dr. Piotrowski, are in upper Silesia's Katowice coal basin and around Warsaw. These two regions, he said, are of key economic importance. Dr Piotrowski charged that the strategic economic location of the camps proves that their main object at present is to provide cheap labor to fulfill the regime's important economic tasks.

Although everything relating to the system of forced labor in Poland is a strictly guardad state secret, much information has been secured from a host of escapees. They reveal that the main purpose of a forced labor camp when the communists took over Poland was to destroy political opposition. Since then, however, all sorts of offenses are used as excuses to fill the slave labor pens for economic purposes.

For example, Dr. Piotrowski told of a farmer who was sentenced to two years in a forced labor camp for killing a pig that belonged to him, without obtaining permission. The crime—economic sabotage. At Tyrzyce-Litiany is a concentration camp with 5,000 inmates of whom 2,000 are Germans. Most inmate are so-called economic offenders, sentenced for violations of the labor code, plus some sentenced for political reasons.

(To be continued)

MEGIAMIAUSIA JŪSU MUZIKA

KIEKVIENU PATINKAMU LAIKU!

Tai naujausias PHILIPSO stalinis radijogramas. Galingas visų bangų 5 lempų radijo priimtuvas, į kurį yra imontuotas dviejų greičių Philipso gramofonas — standartinėms ir micro plokštelėms groti. Tai yra kompaktinis aparatas, tiksliausiai perduodąs visų rūšių muziką. Aparato dėžė yra pagaminta iš ypatingai parinktų Australijos medžių.

LIUKSUSINIS PHILIPSO RADIJOGRAMAS.

Pagamintas geriausiam muzikos mėgėjų skoniui. Į šį aparatą yra įmontuotas importuotas automatinis plokštelių keitėjas ir stiprus 5 lempų viso pasaulio stotis apimąs radijo priimtuvas. Aparatas įmontuotas į puikią riešuto medžio dėžę, kurioje yra apsčiai vietos plokštelių laikymui.

PHILIPS

PHILIPSAS — RADIJO KARALIUS.

MŪSŲ PASTOGĖ

LIETUVIŠKAS DARBAS VYKSTA IR CANBERROJE

Canberra. — Vargstantiems tautiečiams Vokietijoje paremti vietos lietuviai surinko daug drabužių ir avalynės. Susidarė 5 dėžės, bendro 300 sv. svorio. Siunta išsiųsta vasario 9 d. Centriniam Lietuvių Komitetui Hannoveryje. — Šeštadieniais nuo 9 iki 11 val. YMCA salėje veikia lietuviška sekmadienio mokykla, kurią lanko apie 15 vaikų. Mokytojai — Lilija Velioniškyte ir Jonas Butkus. — Kostas Makūnas paskirtas atstovauti lietuvių reikalams Immigracijos Departamente; Apylinkės pirmininkas šių pareigų negali atlikti dėl tolimos savo gyvenamos vietos. — Vasario 14 d. YWCA salėje 4 val. p. p. paminėta Lietuvos Nepriklausomybės šventė. Dalyvavo apie 80 asmenų. Išsamią paskaitą skaitė Valdybos pirmininkas Lisauskas. Meninę dalį atliko R. Misevičiūtė, J. Petronis ir P. Darius. Minėjimo metu buvo platinami Lietuvio Pasai, ženkliukai ir lietuviška spauda. Sekmadienį, vasario 15 d., 11, 15 val. atlaikytos už Tėvynę iškilmingos pamaldos, kurias laikė dr. kun. Bačinskas. Giedojo bažnytinis choras. Vargonais grojo ir solo giedojo P. Darius. Po šeštadieninio minėjimo dar įvyko tėvų susirinkimas pasitarti sekmadienio mokyklos reikalais. Sekmadienio vakarą, 17,30 val., vietos radijo siuntuvas 2 CA transliavo pritaikytą lietuvišką programą: trumpą Lietuvos istorijos apžvalgą ir lietuviškas plokšteles. — Vasario 20 d. geriausioje Alberto salėje buvo suruoštas pabaltiečių balius, kuris gerai nusisekė. — KM.

KAZIUKO MŪGĖ

Adelaidė, Kovo 8 d. Šv. Kazimiero, Lietuvos Globėjo, šventės proga, Studentų Skautų Korp. "Vytis" ir L. S.S., Šv. Juozapo bažnyčios aikštelėje, suruošė tradicinę "Kaziuko Mūgę". Po pamaldų visi lietuviai susirinko į aikštelę, kame turėjo progos maloniai išgyventi nors trupučiuką lietuviško pasiilgto kermošiaus - turgaus. Pačioje aikštelėje buvo įrengtos kelios būdelės, kame mūsų ponios skautės, maloniai patarnavo mūsų tautiečiams su "baronkomis", pyragais ir net lietuviškais vėžiukais. Kitoje būdelėje buvo įrengta loterija ir trečioje - prekiaujama vaisvandeniais. Šio parengimo vadovas skautas - studentas Tadas Žurauskas pareiškė, kad kermošių organizavimas kiekvienais metais gerėja. Prie to dar pareiškė, kad kermošiaus metu surinktos sutaupos bus paskirstytos Diepholco gimnazijai ir mūsų jauniems skautams ir gimnazistams paremti. Prie progos, prašė perduoti jo ir visų skautų vardu padėką Adelaidės tautiečiams, perėmusiems kermošių. Šv. Kazimiero minėjimas buvo tęsiamas Šv. Xavero salėje.

J. Kalvaitis

PERRINKO APYL. VALDYBĄ.

Adelaidė. — Vasario 8 d. vietos Apylinkės visuotiname susirinkime buvo išrinkta nauja Valdyba, kuri taip pasiskirstė pareigomis: pirmininkas — J. Lapšys, vicepirmininkas — V. Čepliauskas, kultūros vadovas — L. Gerulaitis, sekretorius — B. Straukas, darbo ir soc. globos vadovas — C. Zamoiskis ir iždininkas — B. Marmukonis. — JV.

A. A. DR. VYDŪNO MINĖJIMAS

Dr. Vydūnas yra buvęs Šviesos Sambūrio ir Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio garbės narių. Šių organizacijų Sydnėjaus Skyrių Valdybos š. m. kovo 21 d. 12-14 Ennis Road, Milsons Point, ruošia dr. Vydūno mirties minėjimą. Paskaitą skaitys Doniela. Po minėjimo bus rodomos keturios JAV kultūrinio gyvenimo filmos, kurias Šviesos Sambūris yra gavęs iš vienos amerikiečių įstaigos.

Minėjimas pradedamas lygiai 6,30 val. p.p. Filmos demonstruojamos 8 val. p.p. Visi tautiečiai maloniai kviečiami apsilankyti.

J.P.K.

PRANEŠIMAS MELBURNIEČIAMS

Kovo 22 d. tuojau po pamaldų Lietuvių Kultūros Fondo Melbourno Skyrius ruošia Dr. Vydūno mirties minėjimą Šv. Jono parapijos salėje. Paskaitą skaitys A. Krausas - "Dr. Vydūno gyvenimas ir veikla ".

Lietuvių Kultūros Fondas.

A. A. DAKTARO VYDŪNO PAGERBIMAS

Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijos ir LASo Geelongo Skyrių valdybos kovo 29 d. 3 val. p. p. Šv. Petro ir Povilo salėje ruošia mirusio dr. Vydūno minėjimą — pagerbimą. Paskaitą skaitys iš Melbourno atvykęs Antanas Krausas.

Po minėjimo įvyks M. L. Bičiulių victos Skyriaus susirinkimas.

Visi Geelongo lietuviai prašomi kuo gausiau dalyvauti minėjime.

M. L. B. D-jos ir LASo Geelongo Skyrių Valdybos.

"AIDO" CHORO KONCERTAS

Geelongas. — Kun. Kungio iniciatyva ir vietos Apylinkės Valdybos pastangomis kovo 1 d. atvyko Melbourno lietuvių choras "Aidas", vadovaujamas A. Čelnos, ir tautinių šokių grupė, vadovaujama J. Petrašiūno. 12 val. Šv. Marijos bažnyčioj buvo pirmą kartą lietuviškos pamaldos. Vargonams gaudžiant didingai nuaidėjo choro ir D. Paliulio solo giesmės. Po pamaldų Apylinkės sekretorius Slavickas paskirstė svečius pas vietos lietuvius pietų. Ne vienas gelongiškis nusimine negavęs progos priimti svečio. Na, kitą kartą tie "nelaimingieji" nebus aplenkti. Vakare, 7 val., šv. Marijos parapijos salėje įvyko viešas koncertas. Didelė salė prisirinko pilnutėlė žmonių — apie 400. Atryko ir svetimtaučių. Mišrus choras sudainavo 11 dainų, vyrų choras — 6, ir tautinių šokių grupė pašoko 4 tautinius šokius. Dainos nuskambėjo puikiai, o ypačiai antroje dalyje. Kelias dainas chorui teko net pakartoti. Gerai pasirodė ir tautinių šokių grupė, nors jai ir kliudė scenos mažumas. Po koncerto chorą ir tautinių šokių grupę sveikino ir dėkojo Apylinkės pirmininkas J. Pelenauskas, kun. Kungys ir LASo pirmininkas V. Raginis. Bendruomenės, Kultūros Fondo ir LASo vardu įteikta gėlių. Per koncerto pertrauką Apylinkės pirmininkas J. Pelenauskas pranešė apie dr. Vydūno mirtį; jo atminimas koncerto dalyvių buvo pagerbtas tylos minute. Apsilankymo proga melburniškiai pakvietė Geelongo chorą apsilankyti ir pakoncertuoti. Atrodo, kad gelongiškiams teks gerai pasitempti.

Ronis.

PADĖKA

Visoms mūsų organizacijoms, visiems mano bičiuliams ir mano pažįstamiems, sveikinusiems mane mano 60 metų sukaktuvių proga, iš visos širdies tariu ačiū.

Vytautas Žemkalnis.

St. Kilda, 1953. 3. 7.

PRADĖTAS DARBAS SAVAITGALIO MOKYKLOJE

Sydnėjus. - Kovo 14 d. Bankstowno lietuviškoje savaitgalio mokykloje prasidėjo nauji mokslo metai. Iš ryto 9,45 val. gausus būrys vaikų, jų tėvų ir mokytojų susirinko į bažnyčią, kur kun. P. Butkus atkalbėjo pritaikintas maldas ir pasakė pamokslą. Po pamaldų mokyklos salėje kalbas pasakė mokytojų vardu J. Reisgys ir tėvų vardu - J. P. Kedys. Tėvų ir mokytojų susirinkime aptarti mokyklos reikalai. Mokyklos vedėju išrinktas V. Bakaitis. Mokytojų darbą sutiko dirbti: Badauskienė, J. Reisgys, A. Karitonas, kun. P. Butkus, Genys ir A. Plūkas.

Mokykloje mokslas vyks kiekvieną šeštadienį po tris pamokas, pradedant 10 val. r. Šįmet įvedamas ir tautinių papročių pažinimas. Visiems tėvams dar kartą primenama, kad jie visi leistų savo vaikus į šią lietuvišką mokyklą.

J. P. K.

QUEENSLANDO SOSTINEJE

Brisbane. — Lietuvos Nepriklausomybės 35 metų sukaktuves vietos lietuviai atšventė vasario 22 d. Minėjimas pradėtas pamaldomis, kurias atlaikė kun. V. Balčiūnas. Po pietų St. Patrick mokyklos salėje minėjimo aktą pradėjo Apylinkės pirmininkas S. Rentas. Paskaitą skaitė dr. Palietis. Vytautas Lorencas skaitė paskaitą anglų kalboje. Sveikino latvių pirmininkas. Skautai suvaidino J. Urbono šventei pritaikytą 3 scenų veikalą "Tautos Keliu". Dainų Mėgėjų Būrelis, vadovaujamas Kl. Stankūno, padainavo keletą liaudies dainelių. Deklamavo M. Grigulevičiūtė, A. Vilkinaitė, G. Rentaitė ir A. Marcinkus. A. Alčiausko vadovaujama Skautų Tautinių Šokių Grupė pašoko keletą šokių, akordeonu grojant Vyt. Lorencui. Minėjimas, kuriame dalyvavo kone visi Brisbanėj gyveną lietuviai, o taip pat ir nemažas būrelis australų, buvo baigtas Tautos Himnu.

Brisbanietis.

Tautinių Šokių Grupės narius —

p. p. J. ir V. MAČIULIUS, susilaukusius dukrelės, nuoširdžiai sveikina

Geelongo Tautinių Šokių Šokėjų Grupė.

PRISIDĖK PRIE STOP GENOCIDO!

Įsigyk ir ant visų laiškų bei siuntų klijuok "Stop Genocide" ženklelius. Tuo būdu populiarinsi Lietuvos vardą ir visiems priminsi jos kančias.

Surinktos lėšos naudojamos kovai prieš Lietuvoje vykdomą genocidą.

Vienas ženklelis kaštuoja 4 pensai. Juos platina ALB Krašto Valdyba ir visų Apylinkių Valdybos.

ALB Krašto Valdyba.

Mūsų Pastogėje, Nr. 202-3, pranešime "Aukojo Skautams" buvo išleista p. J. JANUŠAUSKO pavardė, kuris paaukojo 10/. Už klaidą maloniai prašau atleisti.

A. Bučinskas, iždininkas.

PARYŽIAUS DAILININKAI AUSTRALIJOS GALERIJOJ

Šiuo metu N.S.W. Valstybinėj Galerijoj vyksta Prancūzijos moderniojo meno paroda. Parodos reikalu buvo pradėta rūpintis prieš tris metus. Tik dabar abiejų kraštų vyriausybių ir atitinkamų draugijų didelėmis pastangomis norai tapo tikrove. Paroda aplankys visų valstijų sostines ir, reikia manyti, turės didelės reikšmės studijuojančiam jaunimui, dailininkams, o taip pat ir visai visuomenei.

Čia vaizduojama Prancūzijos meninė kūryba per paskutinįjį 50 metų laikotarpį. Parodos tikslas nėra parodyti viešumai išrinktus autorius, bet tik pateikti bendrą vaizdą visų krypčių ir srovių kas sudaro taip vadinamą d'Ecole de Paris.

Pilno vaizdo apie vieną ar kitą autorių negalima susidaryti nemačius daugumos jo darbų. Šioje parodoje, betgi, dalyvauja keletas meisterių, kurie yra nusistovėję savo stiliuje ir visuotinai pripažinti. Jiems atstovaujama tik keliais darbais, tačiau juose matome jų nesikeičiantį kompozicinį ir spalvinį charakterį.

Iš tokių parodoje yra, kaip patys prancūzai juos apibūdina: paslaptingasis-mistiškasis BRAQUE, spalvos meisteris MATISSE, didysis kerėtojas PICASSO, tapybos Mozartas DUFY, mistikas ROUAULT, kubistas impresionistas VILLON, moderniųjų laikų primityvas LEGER ir sapnų pasaulio poetas CHAGALL.

Dėl Braque reikėtų pastebėti kad jo vienintelis darbas parodoje, nors ir labai charakteringas kaip kubistinio stiliaus pavyzdys, tačiau nedaug tepasako apie autorių, koks jis šiandien yra tapyboje, skulptūroje ir grafikoje.

Pagrindinės parodoje pasireiškiančios tendencijos įgalina žiūrovą susidaryti pakankamai aiškų vaizdą mūsų laikų Paryžiaus tapybos su savo favistais, kubistais, subjektyvistais, ekspresionistais, objektyvistais, neo realistais etc.

Visos šios kryptys — mokyklos po intensyvaus kūrybinio darbo, nepaisant kritikos išjuokimų ir visuomenės puolimų, laimėję sau viešosios nuomonės pritarimą. Šiandien modernusis menas jei ir nėra visiškai suprastas, tai vis dėlto priimtas.

Trumpai apžvelgiant atskiras grupes, paminėtini taip vadinami favistai. Jie yra seniausi. Dar 1903 m. jų parodos sukėlė didelio pasipiktinimo netgi Paryžiuje, kuris šiaip visada yra labai atviras naujovėms. Naujas, grupei nejprastai grubus, paprastas ir drąsus pasireiškimas kompozicijoj ir spalvose nepatiko nei kritikai, nei žiūrovui, kurie dar tebesidžiaugė impresionistų netaip senai atrastomis spalvinėmis naujovėmis.

Parodoje favistams atstovauja seniausieji ir daugiausiai naujai krypčiai turėję įtakos meisteriai: Matisse, Rouault, Dufy, Vlaminck.

Kiek vėliau pasirodė kubistai. Tai yra grupė, kuri skiria daugiau reikšmės linijai, kaip spalvai, ir vaizduoja individualų įspūdį, o ne išorės pasaulį. Dėl savo individualumo jie sunkiai suprantami žiūrovui. Vėliau kai kurie kubistų grupės nariai išvystė savitus stilius, leido daugiau spalvos ir grįžo prie gamtos, nors ir savitai ją pergyvendami. Ryškiausi iš tokių — Picasso, Braque.

Toliau matome kubistus įvairiais niuansais, daugiau ar mažiau nutolusiais nuo linijos ir spalvingesnius kaip pradžioje: Lhote, Villon, Metzinger Singier ir kt.

Kaip ryškūs surealistai, parodoje dalyvauja Max Ernst (dadaistas, vėliau vienas iš surealizmo sąjūdžio kūrėjų), Chagall, Miro, Tanguy, Vieira da Silva ir kt. Kiti buvę surealistai, tačiau dabar gerokai nutolę nuo grupės, yra: Marchand, Masson, Lurcat.

Yra eilė meisterių, kurie tiesiogiai sunkiai leidžiasi priskiriami prie kurios nors grupės, tačiau jie turi savyje šio to iš vienų ir iš kitų. Tai individualistai, kurie stengiasi surasti sintezes visoms srovėms. Tai — Gishia, Pignon, Corbusiere (Pažimėtina, kad Corbusiere šiandie yra vienas iš vadovaujančių pasaulinių architektų).

Didelėje ekspresionistų įtakoje yra Gorg, Gromaire ir Alix darbai.

Gal vienintelis "realus" ir vietos žiūrovui suprantamiausias yra Utrillo, kuriam parodoje atstovauja du jo darbai.

Baigiant pažymėtina, kad nedaug tereiškia žiūrovui žinoti apie kūrėjo priklausomumą vienai ar kitai grupei. Ir ne tiek mums rūpi jų pasirinktas kelias, kiek jų idėjų ir pastangų galutinė išdava — jų darbai. Jų kūryboje atsispindi šių dienų žmogus su daugiaspalve individualybe, su gyvenamo meto socialinėm ar asmeniėm problemom, ir dažnai netikrumas, sugriuvimas ar pozavimas, kaip ir grožio bei tiesos ilgesys, kalba iš jų darbų. Tie žmonės pasirodo prieš mus nesidangstydami melagingais šydais; jie nebijo nepatikti žiūrovui ir neklausia jo nuomonės. Ar jie mums patinka? Jų kritika dažnais atvejais būtų savęs kritika.

A. M. ŠIMKŪNAS.

BAŽNYTINĖS ŽINIOS

(Kun. P. Butkaus informacija)

REKOLEKCIJOS. - Šiais metais Velykinei praktikai atlikti kovo 28 -29 d. d., Verbų šeštadienį ir sekmadienį, Camperdowno parapijos bažnyčioje yra ruošiamos lietuviams rekolekcijos.

Šeštadienį, 28 d., 6 val. vak.: konferencijos, palaiminimas su Šv. Sakramentu ir išpažintys. Verbų Sekmadienį, 29 d., nuo 9 val. ryto išpažintys. Per lietuviškas pamaldas 11 val. 45 min. bendra Šv. Komunija. Užbaigos pamokslas. Rekolekcijas pravės ir išpažinčių klausys svečias iš Rushwortho kun. L. Kemešis.

Labai nuoširdžiai prašoma ta proga pasinaudoti ir gražia Velykine Sakramentų praktika išgyventi tikrąjį Velykų džiaugsmą - - prisikėlimą Kristuje.

PAMALDOS. - Lietuviškos pamaldos Wentworthvillėje įvyks kovo 22 d. 10 val. St. Columba's bažnyčioje — netoli Great Western Highway. Išpažinčių bus klausoma nuo 9 val. zakristijoj. Kviečiami visi artimesniųjų apylinkių lietuviai tose pamaldose dalyvauti, o tuos kurie negalės dalyvauti rekolekcijose prašoma šia proga atlikti Velykinę išpažintį.

Kovo 29 d. 9 val. pamaldos St. Mary's parapijos bažnyčioje. Išpažinčių bus klausoma nuo 8 val. Kviečiami visi St. Mary's ir apylinkių lietuviai atlikti Velykinę išpažintį.

ALB APYLINKIŲ IR SENIONIJŲ ŽINIAI

Siunčiant ALB Krašto Valdybos iždininkui Postal Notes ar Money Order pinigus dėl patogumo prašoma adresuoti į SYDNEY, bet ne į DARLINGHURST paštą.

ALB Krašto Valdyba.

"ŠVIESOS" VEIKLOS PROGRAMA

Šviesos Sambūrio Sydnėjaus skyrius šių metų pirmam pusmečiui yra parengęs tokią tolimesnę savo veiklos programą.

BALANDŽIO 18d.: Paskaita iš muzikos srities: "Impresionizmas muzikoje ir Debussy", su iliustracijomis. Prelegentė p. Kazokienė. Įėjimas visiems laisvas.

GEGUŽIO 16 d.: Diskusijos — forumas: a) Kodėl pasisakau už politinių partijų ir srovių veiklą tremtyje (H. Kmitas ir J. Miknius), b) Kodėl pasisakau prieš politinių partijų ir srovių veiklą tremtyje (V. Masiokas ir Mensonas). Įėjimas visiems laisvas.

BIRŽELIO 20 d.: Skyriaus metinė šventė. Narių dalyvavimas būtinas. Svečiams įėjimas tik su pakvietimais.

Visi parengimai vyks 12—14 Ennis Rd., Milson's Point salėje. Tiksli pradžia (numatoma pradėti 7 val. vak.), smulkesnė programa ir galimi pasikeitimai bus pranešta prieš kiekvieną parengimą atskirai spaudoje. Atskirų pranešimų nariams nebus siunčiama.

ŠVIESOS Sambūrio Valdyga.

I Š N U O M O J A M A S
Didelis kambarys
su teise naudotis bendra virtuve.
F. Januškevičius,
73 Avoca Street, North Bankstown.

PIGUS KNYGŲ IŠPARDAVIMAS
ENGLISH & FOREIGN BOOK SHOP
SYDNEY: 28 Martin Place (Ground Floor)
BRISBANE: AMP Lane (off Edwards Street)
Geriausia proga įsigyti pigia kaina gerų knygų anglų, vokiečių, rusų ir k. kalbomis. Kainos sumažintos iki 75%.
Išpardavimas pradedamas nuo kovo mėn. 23 d.

THE NEW
WYNYARD DELICATESSEN.
Specialistai
visų rūšių KONTINENTALINIŲ MAISTO PRODUKTŲ ir DELIKATESŲ
GREITAS PATARNAVIMAS.
Kalbama vokiečių, vengrų, čekų, slovakų, lenkų, prancūzų ir k. kalbomis.
Krautuvė atdara nuo 9 val. r. iki 7 val. vak. ištisas šešias savaitės dienas.
WYNYARD Stotis, ties įėjimu į tramvajų stotį.

HARTLEY'S
Paruošta—Ready-Cut—medžiaga GARAŽAMS, REMAMS. Visokių rūšių LANGAI ir DURYS. Pagal užsakymą arba tiesiog pasirinktinai iš sandėlio.
Darbas atliekamas SĄŽININGAI ir KRUOPŠČIAI. Pas mus dirba kone išimtinai vieni ATEIVIAI, kurių tarpe ir LIETUVIAI.
HARTLEY'S
30 Claremont Ave., North Bankstown
Tel. UY 3283

Geriausia gėralų ir maisto reikmenų krautuvė, kur gausnami:
VYNAI, SPIRITAI, LIKERIAI, SKANĖSTAI, MAKARONAI, SŪRIAI, ALYVOS ALIEJUS
M. FIORELLI Pty. Ltd.
(specialistai europietiško maisto)
106-118 COMMONWEALTH STREET, SYDNEY
Netoli nuo Centralinės stoties. Telf. M 4243 ir MA 4542
Pristatoma mieste ir priemiesčiuose, taip pat ir tolimesnėse užmiesčio geležinkelio stotyse.

Printed by Mintis Pty. Ltd., Fredbert str., Leichhardt, Sydney, for the Puplisher, Justinas Vaičaitis, as President of the Australian-Lithuanian Community, 82 Flinders Street, Darlinghurst, Sydney, N.S.W.